

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η εξωτερική βοήθεια, οι επενδύσεις και το εμπόριο ως μέσα για τη μείωση των αιτιών της οικονομικής μετανάστευσης, με ιδιαίτερη έμφαση στην Αφρική»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2020/C 97/03)

Εισηγητής: ο κ. **Arno METZLER**

Συνεισηγητής: ο κ. **Thomas WAGNSONNER**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	23-24.1.2019
Νομική βάση	Άρθρο 32 παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Εξωτερικές σχέσεις
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	28.11.2019
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	12.12.2019
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	548
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	152/0/9

1. Γενικά συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ επιδιώκει την καλλιέργεια της βιώσιμης ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων χωρών, με πρωταρχικό στόχο την εξάλειψη της φτώχειας, την τόνωση της βιώσιμης ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων εργασίας, την προώθηση της ειρήνης και της ασφάλειας/σταθερότητας, της ορθής διακυβέρνησης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο των σχέσεων της ΕΕ με τον έξω κόσμο και συνεισφέρει στους στόχους της εξωτερικής δράσης της ΕΕ — μαζί με την εξωτερική και την εμπορική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας (και τις διεθνείς πτυχές άλλων πολιτικών, όπως της περιβαλλοντικής, της γεωργικής και της αλιευτικής). Κατά την υλοποίηση αυτών των στόχων, οι πολιτικές αυτές θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να εξασφαλίζουν αξιοπρεπή ζωή, να επιβάλλουν το κράτος δικαίου και να δημιουργούν ποιοτικές συνθήκες εργασίας. Προς τούτο, η ΕΟΚΕ τονίζει ρητά την ανάγκη επίτευξης ισότητας των φύλων και χειραφέτησης των κοριτσιών και των γυναικών.

1.2. Σε έναν συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο, ένα είναι σίγουρο: η Αφρική θα παραμείνει κοντινός γείτονας της Ευρώπης και το αντίστροφο. Οι 54 χώρες της Αφρικής και τα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν κοινή γειτονία, ιστορία και μέλλον. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι τα λάθη του παρελθόντος θα πρέπει οπωσδήποτε να αποφευχθούν στο κοινό μέλλον των δύο ηπείρων.

1.3. Πριν από εβδομήντα χρόνια, η Ευρώπη ήταν ήπειρος καθαρής αποδημίας, καθώς οι πολίτες της έφευγαν από τα δεινά του πολέμου, της πείνας, της φτώχειας, της ανεργίας, της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, της καταπίεσης και των διακρίσεων. Η επιτυχία της ΕΕ στη δημιουργία ευκαιριών για τους πολίτες της μας αντέστρεψε την κατάσταση και μας κατέστησε ήπειρο καθαρής μετανάστευσης. Πρέπει να συνεργαστούμε με τις αφρικανικές χώρες για να τους προσφέρουμε αντίστοιχη πρόοδο.

1.4. Είναι δύσκολο να προσδιοριστεί μια συνεπής οικονομική στρατηγική της ΕΕ για την Αφρική στο σύνολό της. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει τη δέσμευσή της να συμμετέχει σε αυτή τη διαφανή και συνεκτική προσέγγιση, ως όργανο εκπροσώπησης της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και ως ενεργός εταίρος σε όλες αυτές τις συμφωνίες της ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) δήλωσε ότι η ΕΕ και η Αφρική αποτελούν ήδη ισχυρούς πολιτικούς εταίρους, και ότι το επόμενο βήμα είναι να καταστούν πραγματικοί οικονομικοί εταίροι και να εμβαθύνουμε την εμπορική και επενδυτική μας σχέση. Η ΕΟΚΕ έχει διαδραματίσει μείζονα ρόλο στον προσδιορισμό των σχέσεων της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο της Συμφωνίας του Κοτονού. **Είναι πλέον σημαντικό η συνεχής και ακόμα μεγαλύτερη συμμετοχή της ΕΟΚΕ και των δομών της να καταστεί ουσιαστικό στοιχείο της συμφωνίας που θα διαδεχθεί τη Συμφωνία του Κοτονού.** Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα δοθεί η δυνατότητα στην κοινωνία των πολιτών της ΕΕ να συνδράμει την κοινωνία των πολιτών των αφρικανικών χωρών ώστε να καταστεί αξιόπιστος εταίρος για τους επενδυτές. Αυτό δεν θα επιτευχθεί παρά με την καλλιέργεια εταιρικής σχέσης σε ισότιμη βάση και με τον πραγματικό συνυπολογισμό των σημερινών ασυμμετριών στην οικονομική κατάσταση.

1.5. Για την επίτευξη κοινών στόχων, η ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας θα έχει καθοριστική σημασία. Τα πρόσφατα χρόνια γίναμε μάρτυρες προσεγγίσεων ενός νέου προτύπου για τις σχέσεις ΕΕ-Αφρικής (π.χ. όσον αφορά τη γεωργία), με ολοένα μεγαλύτερη έμφαση στην πολιτική συνεργασία και στην προώθηση των βιώσιμων επενδύσεων και ενός σταθερού, υπεύθυνου και χωρίς αποκλεισμούς επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Αυτό το πρότυπο πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω με επιτυχία στον αγροτικό τομέα καθώς και σε άλλους τομείς και πρέπει να περιλαμβάνει περισσότερους ανθρώπους επιτόπου.

1.6. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη θέσπιση σε ενωσιακό επίπεδο μιας πολιτικής μονοαπευθυντικής θυρίδας και ενός ικανού μηχανισμού διαβούλευσης που θα παρέχει ενημέρωση και επαφές σε όσους επιθυμούν να επενδύσουν και να συνεργαστούν με την Αφρική. Θα χρησιμεύει επίσης για τους σκοπούς της παρακολούθησης, ως ένα είδος πολιτικού μέσου. Με την υλοποίηση μιας μονοαπευθυντικής θυρίδας για όλες τις σχετικές με την Αφρική πρωτοβουλίες θα αποφευχθούν οι αλληλεπικαλύψεις έργων και θα εξασφαλιστεί η διαφάνεια και η αποδοτικότητα της στήριξης της ΕΕ.

1.7. Επίσης, συνιστά τη θέσπιση κατάλληλης πλατφόρμας για την καλύτερη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των ευρωπαϊκών και αφρικανικών ΜΜΕ όσον αφορά βέλτιστες πρακτικές επενδύσεων και συνεργασίας.

1.8. Είναι ανάγκη να προτάξουμε μια σαφή και διαφανή θεσμική αρχιτεκτονική για την αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ με την Αφρική, με βάση τη νέα κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη ⁽¹⁾ (*New Consensus for Development*), που θα επιτρέψει μια πιο ρεαλιστική ανάλυση και υλοποίηση της αναπτυξιακής προοπτικής. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Συμφωνία που θα διαδεχθεί τη Συμφωνία του Κοτονού θα μπορούσε να προτείνει μια ρεαλιστική πλατφόρμα μεταρρυθμισμένης πολιτικής αναπτυξιακής συνεργασίας που θα συνάδει με τις πολυπλοκότητες της αναπτυξιακής διαδικασίας. Η πλατφόρμα αυτή θα πρέπει να βασίζεται στη συνεργασία μεταξύ όλων των κρατών μελών και των οργάνων της ΕΕ για την καταγραφή όλων των προγραμμάτων, έργων και πρωτοβουλιών σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο. Έτσι θα αποφευχθούν οι αλληλεπικαλύψεις και οι διπλές δραστηριότητες σε ορισμένους τομείς τη στιγμή που η στήριξη υστερεί σε άλλους τομείς.

1.9. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ διαδικασίας για τη μεγιστοποίηση του αντικτύπου των άλλων ενωσιακών πολιτικών στην κοινωνική και οικονομική ⁽²⁾ ανάπτυξη. Ειδικότερα, οι πολιτικές για το εμπόριο, τη φορολογία ⁽³⁾, την εξωτερική βοήθεια ⁽⁴⁾, την καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και το κλίμα πρέπει να συνάδουν με τους στόχους της πολιτικής για την αναπτυξιακή συνεργασία.

1.10. Η ΕΟΚΕ είναι προσηλωμένη στην προσπάθεια η ευρωπαϊκή αναπτυξιακή χρηματοδότηση να καταστεί πιο αποτελεσματική και αποδοτική. Λαμβάνοντας υπόψη τα επενδυτικά ταμεία της ΕΕ που ήδη επενδύουν στην Αφρική, η ΕΟΚΕ συνιστά τη συγκρότηση ενός επενδυτικού ταμείου, συναφούς με το ΕΚΤ, που θα συμπράττει ως συνεπενδυτής με ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις. Το ταμείο θα πρέπει να βασίζεται στα κριτήρια και τις αρχές της Ατζέντας 2030 και στην αναγνώριση των διεθνώς αποδεκτών βασικών προτύπων ⁽⁵⁾. Τα υποστηριζόμενα έργα πρέπει να παρακολουθούνται και να απαριθμούνται σε κεντρικά μητρώα ή πλατφόρμες. Η ΕΟΚΕ ζητεί ακόμα στενότερη συνεργασία των ΟΚΠ (ιδίως της ίδιας της ΕΟΚΕ) αναφορικά με τις δεοντολογικές τους αξίες στο πλαίσιο όλων των προγραμμάτων.

1.11. Η ΕΟΚΕ ζητεί την υλοποίηση μιας προσέγγισης «από τη βοήθεια στις επενδύσεις» (*from aid to invest*), που συνεπάγεται την αλλαγή της εστίασης από τη χορήγηση επιδομάτων στην υποστήριξη αυτόνομων και ανεξάρτητων οικονομικών παραγόντων και διηπειρωτικών οικονομικών έργων που θα βασίζονται στη συνεργασία με ίσους όρους ανταγωνισμού.

1.12. Οι χρηματοδοτικές δομές στην ίδια την Αφρική θα πρέπει να ενισχυθούν προκειμένου να υποστηρίξουν τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση, τόσο για τις ιδιωτικές όσο και για τις δημόσιες επενδύσεις. Αυτό αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για διαρκή, βιώσιμη ανάπτυξη. Οι ευρωπαϊκές εμπειρίες από τη συνεργατική τραπεζική και τις εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες, ιδίως όσες ασχολούνται με τους δήμους, θα μπορούσαν ενδεχομένως να χρησιμοποιηθούν ως πρότυπο. Ειδικότερα, η μικροπιστώση και οι επενδύσεις αποτελούν πιθανώς βασικό ζήτημα για το μέλλον της αφρικανικής οικονομίας. Η βιώσιμη ανάπτυξη δεν θα υλοποιηθεί παρά μόνο όπου υποστηρίζονται οι περιφερειακές αξιακές αλυσίδες και οι καταναλωτικές αγορές για τη μεσαία τάξη ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ C 246 της 28.7.2017, σ. 71.

⁽²⁾ https://www.africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/eas2007_joint_strategy_en.pdf.

⁽³⁾ ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 29.

⁽⁴⁾ Νοείται ως βοήθεια σε περίπτωση καταστροφών και ανθρωπιστική βοήθεια, πρόληψη συγκρούσεων, εκδημοκρατισμός, αναπτυξιακή συνεργασία, αλλά όχι στρατιωτική και σχετική με τη συνοριοφυλακή υποστήριξη και συνεργασία.

⁽⁵⁾ Όπως η Τριμερής δήλωση αρχών της ΔΟΕ σχετικά με τις πολυεθνικές εταιρείες και την κοινωνική πολιτική.

⁽⁶⁾ Μελέτες καταδεικνύουν ότι ένα συγκεκριμένο ελάχιστο εισόδημα οδηγεί σε μείωση των μεταναστευτικών πιέσεων. Μεταξύ άλλων, Clemens, *Does Development Reduce Migration? (Μειώνει η ανάπτυξη τη μετανάστευση?)* (2014) (<http://ftp.iza.org/dp8592.pdf>).

1.13. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ πρέπει να επικεντρωθεί στην επιδίωξη μιας ανθρωποκεντρικής εταιρικής σχέσης, την εξασφάλιση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, των συνδικάτων και του ιδιωτικού τομέα και την υλοποίηση άμεσων οφελών για τους Αφρικανούς και τους Ευρωπαίους πολίτες.

1.14. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών θα μπορούσε να συμβάλει στην οικοδόμηση αξιόπιστου περιβάλλοντος διαρθρώνοντας την αφρικανική κοινωνία των πολιτών με μέσα για πρόσβαση σε ένδικα μέσα, αστυνόμευση της ασφάλειας και καταπολέμηση της διαφθοράς σε σύμπραξη με τις αφρικανικές δομές. Αυτή θα πρέπει να είναι η προστιθέμενη αξία που φέρνει η ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών στην αφρικανική ανάπτυξη, με βάση τις ίδιες κοινές αξίες, όπως η δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα πολιτικά δικαιώματα και τα δικαιώματα των πολιτών.

1.15. Οι ΣΕΣ και ΣΟΕΣ της ΕΕ με αφρικανικές χώρες δεν περιλαμβάνουν μηχανισμό διαλόγου με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών. Η ΕΕ θα πρέπει να επιδιώξει, στο πλαίσιο της αναθεώρησής τους, τη συγκρότηση τέτοιων μηχανισμών διαλόγου για μη κρατικούς φορείς.

1.16. Αντλώντας διδάγματα από την προσέγγιση και την εμπειρία των πλατφορμών «Βιώσιμες επιχειρήσεις για την Αφρική (SB4A/Sustainable Business for Africa)», που επικεντρώνονται πρωτίστως στη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, η ΕΕ θα πρέπει να στοχεύει μεγαλύτερο μέρος της βοήθειάς της στον συγκεκριμένο τομέα και να ενθαρρύνει παρόμοια πρωτοβουλία για την κοινωνία των πολιτών εν γένει — είτε στο πλαίσιο των SB4A είτε συμπληρωματικά ή παράλληλα προς αυτές. Οι πλατφόρμες αυτές θα μπορούσαν να καταστούν πολυσυμμετοχικές πλατφόρμες βιώσιμου εμπορίου και επενδύσεων για την Αφρική.

1.17. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ θα πρέπει να διαθέσει μέρος των πόρων της πρωτοβουλίας «Βοήθεια για το Εμπόριο» (*Aid for Trade*) στην υποστήριξη της συμμετοχής και της οικοδόμησης ικανοτήτων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, όσον αφορά εγχειρήματα βιώσιμου εμπορίου και επενδύσεων.

1.18. Μέσω μιας πολυσυμμετοχικής προσέγγισης που θα περιλαμβάνει επίσης τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, η ΕΟΚΕ προωθεί πρωτοβουλίες και προσαρμογές στα καθεστώτα εμπορικής πολιτικής ΣΕΣ/ΣΟΕΣ/ΣΓΠ που θα οδηγούν στην αποτελεσματική και βιώσιμη υλοποίηση της AfCFTA (Αφρικανική ηπειρωτική ζώνη ελεύθερων συναλλαγών/*African Continental Free Trade Area*) και την ολοκλήρωση της αφρικανικής αγοράς. Ειδικότερα, θα πρέπει να ενισχυθεί το ενδοαφρικανικό εμπόριο, η περιφερειακή και η ηπειρωτική ολοκλήρωση και να αναπτυχθούν μείζονες τομείς της οικονομίας σε όλη την Αφρική.

1.19. Στο επίκεντρο της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου στην Ευρώπη βρίσκονταν και εξακολουθούν να βρίσκονται οι επενδύσεις σε δημόσιες υποδομές, ιδίως δε στην εκπαίδευση. Ένας βασικός στόχος της αναπτυξιακής μας πολιτικής στην Αφρική πρέπει να είναι η βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης, ιδίως μεταξύ των οικονομικά ευάλωτων ομάδων.

1.20. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη σχεδιαζόμενη από την ΕΕ αύξηση της χρηματοδότησης στην Αφρική σε 40 δισεκατ. ευρώ (46,5 δισεκατ. δολάρια ΗΠΑ) κατά την επόμενη περίοδο προϋπολογισμού και ελπίζει ότι το ποσό αυτό θα αποτελέσει αντικείμενο ουσιαστικής μόχλευσης από τους ιδιωτικούς επενδυτές.

2. Ιστορικό πλαίσιο

2.1. Η Ευρώπη κατέχει ηγετική θέση παγκοσμίως στην ανάπτυξη, δεδομένου ότι είναι ο μεγαλύτερος χορηγός επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας. Συνεισφέροντας πάνω από 50 % της παγκόσμιας αναπτυξιακής βοήθειας, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της αποτελούν συλλογικά τον σημαντικότερο δωρητή παγκοσμίως.

2.2. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα (⁷), τα εμβάσματα των αποδήμων στις αναπτυσσόμενες χώρες έφτασαν το 2016 τα 426 δισεκατ. δολάρια ΗΠΑ περίπου, ποσό τριπλάσιο της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας παγκοσμίως. Η παροχή ευκαιριών νόμιμης απασχόλησης για τους Αφρικανούς μετανάστες στην Ευρώπη και η εξασφάλιση ασφαλών υποδομών μεταφοράς χρημάτων θα συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της Αφρικής.

2.3. Η Αφρική και η Ευρώπη συνορεύουν άμεσα και συνδέονται με κοινή ιστορία. Μοιράζονται κοινές αξίες και συμφέροντα που θα καθοδηγήσουν τη συνεργασία τους στο μέλλον. Σήμερα αντιμετωπίζουν από κοινού κοινές παγκόσμιες προκλήσεις, όπως η κλιματική αλλαγή, η ειρήνη και η ασφάλεια. Η Αφρική θα είναι ιδιαίτερα ευάλωτη στην κλιματική αλλαγή, παρότι συνεισφέρει λιγότερο από 4 % των παγκοσμίων εκπομπών αερίων. 27 από τις 33 χώρες που κινδυνεύουν περισσότερο από την κλιματική αλλαγή βρίσκονται στην Αφρική.

(⁷) <http://pubdocs.worldbank.org/en/992371492706371662/MigrationandDevelopmentBrief27.pdf>.

2.4. Η συνεργασία σε ηπειρωτικό επίπεδο μεταξύ της Αφρικής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθοδηγείται από στρατηγική εταιρική σχέση, βασισμένη σε κοινές αξίες και συμφέροντα. Το 2007, η Κοινή Στρατηγική Αφρικής-ΕΕ (ΚΣΑΕ) υιοθετήθηκε από την ΕΕ και την Αφρικανική Ένωση για την οικοδόμηση ισχυρότερων δεσμών μεταξύ των δύο ηπείρων σε κείριους τομείς συνεργασίας, την εμβάθυνση του πολιτικού διαλόγου και την παροχή σαφούς οδικού χάρτη για τις μελλοντικές κοινές εργασίες.

2.5. Η ΕΕ έχει την πιο μακρόχρονη συνεργασία με την ομάδα Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ΑΚΕ), συνεργασία που ξεκίνησε το 1975 με τη σύμβαση του Λομέ και επικαιροποιήθηκε το 2000 με τη Συμφωνία του Κοτονού. 48 χώρες της υποσαχάριας Αφρικής έχουν συνυπογράψει τη Συμφωνία του Κοτονού.

2.6. Η ΕΕ διαπραγματεύεται επί του παρόντος τη συμφωνία που θα διαδεχθεί τη Συμφωνία του Κοτονού η οποία κάλυπτε την περίοδο 2000-2020 με τα κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ). Το πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο έχει αλλάξει ριζικά τα τελευταία δύο χρόνια, με τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και των χωρών ΑΚΕ να ρυθμίζονται πλέον σε μεγάλο βαθμό με διμερείς και περιφερειακές συμφωνίες οικονομικής εταιρικής σχέσης, και με την άνοδο στο προσκήνιο του πλαισίου της Αφρικανικής Ένωσης (ΑΕ), η οποία θέτει εν αμφιβόλω τη συνέπεια, τη συμπληρωματικότητα και τη συνέργεια μεταξύ των πλαισίων ΑΚΕ και ΑΕ.

2.7. Ο διάδοχος της Συμφωνίας του Κοτονού παρέχει την ευκαιρία εκσυγχρονισμού των κανόνων για ζητήματα όπως οι επενδύσεις, οι υπηρεσίες, το δικαίο εμπόριο, τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και η μετανάστευση. Ωστόσο, η συνεργασία θα πρέπει να τεθεί σε νέα θεμέλια που θα βασίζονται στην Ατζέντα του 2030 και οι αφρικανικές χώρες θα πρέπει να αποφασίσουν αν επιθυμούν να διαπραγματεύονται από κοινού ως ήπειρος.

2.8. Αυτά τα στοιχεία ωθούν την ΕΟΚΕ να εμμένει στην ανάγκη συνεκτικής κοινωνικοοικονομικής στρατηγικής για τις σχέσεις ΕΕ-Αφρικής και να αναδείξει τη δέουσα θέση της κοινωνίας των πολιτών και της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στις διαπραγματεύσεις για τη διαδοχή του Κοτονού.

2.9. Η ΕΟΚΕ διαπίστωσε την έλλειψη κεντρικής εποπτείας ή καταγραφής των πρωτοβουλιών, των προγραμμάτων και των συμπράξεων σε ενωσιακό ή σε εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, δεν είναι πλήρης η γνώση όσον αφορά τα ποσά που διατίθενται στην Αφρική.

3. Σημεία συμφόρησης

3.1. Έχει ουσιαστική σημασία να υπογραμμιστεί η **αυξανόμενη ετερογένεια της Αφρικανικής ηπείρου**: η ΕΕ θα πρέπει να προσαρμόσει τις πολιτικές της στις πραγματικές συνθήκες. Χρειαζόμαστε πολύ πιο ρεαλιστική και πραγματιστική προσέγγιση στην ανάπτυξη των σχέσεων ΕΕ-Αφρικής.

3.2. Η άμεση σχέση μεταξύ της ΕΕ και της Αφρικανικής Ένωσης έχει ανέλθει στο προσκήνιο μετά τη δημοσίευση της Κοινής Στρατηγικής Αφρικής-ΕΕ (ΚΣΑΕ) το 2007. Η ΕΕ έχει επίσης προωθήσει άλλες πρωτοβουλίες, όπως το Καταπιστευματικό Ταμείο Έκτακτης Ανάγκης, την Επενδυτική Διευκόλυνση για την Αφρική, το Εξωτερικό Επενδυτικό σχέδιο και σειρά υποπεριφερειακών συμφώνων. Το πλήθος των διαφορετικών ρυθμίσεων στις σχέσεις ΕΕ-Αφρικής δημιουργεί μια **σύνθετη και ενίοτε δίχως συνοχή αρχιτεκτονική**, όπου στοιχεία άλλων πολιτικών αναμειγνύονται με την αναπτυξιακή συνεργασία. Στη σύγχυση αυτή προστίθενται τα αποκλίνοντα συμφέροντα των κρατών μελών.

3.3. Η τόνωση των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα απαιτεί ειρήνη, ασφάλεια και σταθερότητα, καθώς και ευνοϊκό κλίμα και επιχειρηματικό περιβάλλον. Έρευνες μεταξύ των επενδυτών⁽⁸⁾ καταδεικνύουν ξεκάθαρα ότι πολλά πρέπει να γίνουν στον τομέα για να βελτιωθεί η ικανότητα της Αφρικής να ανταγωνίζεται διεθνώς όσον αφορά την προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων. Το κράτος δικαίου, η καταπολέμηση της διαφθοράς, η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και η προβλεψιμότητα της φορολογίας, καθώς και η ειρήνη και η σταθερότητα αποτελούν βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις τόσο των εγχώριων όσο και των ξένων επενδυτών. Πιστεύεται ότι το κόστος για τη σύσταση επιχείρησης είναι περίπου τρεις φορές υψηλότερο στα ευπαθή κράτη και αποθαρρύνει σημαντικά τις ιδιωτικές επενδύσεις⁽⁹⁾.

(8) Μεταξύ άλλων, έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας με τίτλο «Doing Business», 2017.

(9) Ευρωπαϊκό Κέντρο Πολιτικής Στρατηγικής, στρατηγικό σημείωμα με θέμα «The Makings of an African Century» (2017).

3.4. Στη γνωμοδότησή της με θέμα «Ο κεντρικός ρόλος του εμπορίου και των επενδύσεων στην υλοποίηση και την εφαρμογή των ΣΒΑ»⁽¹⁰⁾, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η «εφαρμογή των ΣΒΑ θα απαιτήσει την άμεση συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, κυρίως επειδή έτσι θα ενθαρρυνθεί το κράτος δικαίου και θα καταπολεμηθεί η διαφθορά». Στη γνωμοδότηση τονίζονται επίσης η ανάγκη οικοδόμησης υποδομών εντός της Αφρικής, τομέας στον οποίο μέχρι στιγμής δραστηριοποιείται η Κίνα. Το εσωτερικό εμπόριο εντός της Αφρικής είναι χαμηλό, ιδίως όσον αφορά τα γεωργικά προϊόντα· καταλαμβάνει μερίδιο 10-15 % του συνολικού εμπορίου της Αφρικής, ποσοστό που ελπίζουμε ότι θα αυξηθεί με την υλοποίηση της Συμφωνίας του 2017 του ΠΟΕ για τη διευκόλυνση των εμπορικών συναλλαγών.

3.5. Σύμφωνα με τις προβλέψεις, απαιτούνται πόροι της τάξεως των 600 δισεκατ. δολαρίων ετησίως για την υλοποίηση των ΣΒΑ στην Αφρική⁽¹¹⁾. Ακόμα και με τον συνυπολογισμό των διεθνών επενδύσεων και της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας, η βιώσιμη ανάπτυξη στην Αφρική θα εξαρτηθεί από την κινητοποίηση και τη δημιουργία εγχώριων πόρων. Αυτοί οι πόροι βασίζονται σε μακροπρόθεσμες επενδύσεις και μακροπρόθεσμη δημιουργία αξίας, για την επίτευξη ποιοτικής απασχόλησης και τοπικών και περιφερειακών αξιακών αλυσίδων. Η βελτίωση της εκπαίδευσης και η ιδιωτική κατανάλωση αποτελούν μείζονα κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης στην Αφρική, πράγμα που σημαίνει ότι η δημιουργία αγορών — καταναλωτών — στην Αφρική για τα δικά της προϊόντα πρέπει να διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στην επίτευξη ανάπτυξης. Οι δημόσιες υποδομές είναι επίσης ιδιαίτερα καθοριστικής σημασίας για την ενθάρρυνση των μακροπρόθεσμων ιδιωτικών επενδύσεων.

3.6. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία του προγράμματος Erasmus+ προκειμένου περισσότεροι Αφρικανοί νέοι να έχουν πρόσβαση σε προηγμένη εκπαίδευση.

3.7. Δεν πρέπει να παραβλέπεται η σχέση μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και μετανάστευσης. Μελέτες έχουν καταδείξει⁽¹²⁾ ότι οι μεταναστευτικές ανάγκες μειώνονται όταν επιτευχθεί ένα ορισμένο κατά κεφαλήν εισόδημα (ανάλογα με τη μελέτη, αυτό κυμαίνεται μεταξύ 6 000 και 10 000 δολαρίων ετησίως). Εκτός του ότι το μεγαλύτερο μέρος της μετανάστευσης στην Αφρική λαμβάνει χώρα εντός της ηπείρου, αυτά τα στοιχεία αναδεικνύουν την ανάγκη για μια αναπτυξιακή πολιτική προσανατολισμένη στην παροχή αξιοπρεπούς ζωής, απασχόλησης και προοπτικών στις ίδιες τις χώρες των ανθρώπων. Αυτό θα αποτελέσει τεράστια πρόκληση καθώς, σύμφωνα με τις δημογραφικές προβλέψεις, έως το 2050 στην Αφρική θα ζουν 2,5 δισεκατομμύρια άτομα⁽¹³⁾.

3.8. Οι ΣΒΑ αναφέρονται στην ανάγκη επίτευξης ισότητας των φύλων και χειραφέτησης των κοριτσιών και των γυναικών ώστε να καταστούν αυτόνομες. Οι αναπτυξιακές προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε σήμερα έχουν σαφή διάσταση φύλου, η οποία πρέπει να αξιολογείται κατά τον σχεδιασμό πολιτικών και να λαμβάνεται υπόψη κατά την υλοποίησή τους.

3.9. Η διαφθορά αποτελεί ιδιαίτερα προβληματικό ζήτημα, και όχι μόνο στην Αφρική. Είναι ανάγκη να προωθηθεί μια ορθή οικονομική και χρηματοπιστωτική διακυβέρνηση με την ενίσχυση της διαφανούς διαχείρισης των δημοσιονομικών, τη δημιουργία αξιόπιστου συστήματος καταπολέμησης της διαφθοράς με βάση την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και τη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος καθώς και των συνθηκών κοινωνικής βελτίωσης.

3.10. Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών θα μπορούσε να επιτελέσει σημαντικό ελεγκτικό ρόλο. Η πρόβλεψη ισχυρότερου ρόλου για τις ΜΚΟ, τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και τις επιχειρηματικές ενώσεις και η υποστήριξη αντίστοιχων πρωτοβουλιών στις χώρες εταίρους συμβάλλει στην προώθηση της ορθής διακυβέρνησης, της δικαιοσύνης και του εκδημοκρατισμού.

3.11. Η Ευρώπη χάνει έδαφος στην Αφρική σε σύγκριση με άλλους παγκόσμιους παίκτες, όπως η Κίνα, οι οποίοι επενδύουν δισεκατομμύρια στην ήπειρο. Τα κράτη μέλη της ΕΕ φοβούνται ότι θα βρεθούν υποβιβασμένα στη δεύτερη κατηγορία. Αν οι προσπάθειες της Ευρώπης, καθώς και της Κίνας, δεν ήταν αποκλειστικά επικεντρωμένες στη κερδοφορία, αλλά επικεντρώνονταν επίσης στη βιώσιμη ανάπτυξη στην Αφρική, με την καλλιέργεια αξιοπρεπών συνθηκών ζωής, η ανάγκη μετανάστευσης θα μειωνόταν.

3.12. Η ΕΟΚΕ ζητεί την υλοποίηση μιας προσέγγισης «από τη βοήθεια στις επενδύσεις» (*from aid to invest*), που συνεπάγεται την αλλαγή της εστίασης από τη χορήγηση επιδομάτων στην υποστήριξη αυτόνομων και ανεξάρτητων οικονομικών παραγόντων και διηπειρωτικών οικονομικών έργων που θα βασίζονται στη συνεργασία με ίσους όρους ανταγωνισμού.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 129 της 11.4.2018, σ. 27.

⁽¹¹⁾ Υπουργείο Ανάπτυξης της Γερμανίας, «Afrika und Europa — Neue Partnerschaft für Entwicklung, Frieden und Zukunft — Eckpunkte für einen Marshallplan mit Afrika» (Αφρική και Ευρώπη — Νέα εταιρική σχέση για την ανάπτυξη, την ειρήνη και το μέλλον — Ακρογωνιαίοι λίθοι για ένα σχέδιο Μάρσαλ με την Αφρική) και ΔΗΕΕΑ, *Economic Development in Africa Report 2016* (Έκθεση για την οικονομική ανάπτυξη στην Αφρική το 2016).

⁽¹²⁾ Μεταξύ άλλων Clemens, *Does Development Reduce Migration?* (Μειώνει η ανάπτυξη τη μετανάστευση;) (2014) (<http://ftp.iza.org/dp8592.pdf>).

⁽¹³⁾ *Africa's Development Dynamics 2018: Growth, Jobs and Inequalities* (Αναπτυξιακή δυναμική της Αφρικής το 2018: Ανάπτυξη, θέσεις εργασίας και ανισότητες), AUC (African Union Commission/Επιτροπή της Αφρικανικής Ένωσης)/ΟΟΣΑ, 2018.

3.13. Η διαστατικότητα των συντηρητικών δομών (π.χ. της εκκλησίας) όσον αφορά τη διαχείριση της αύξησης του πληθυσμού μειώνει τις ευκαιρίες ανάπτυξης στρατηγικής για βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

4. Επενδύσεις

4.1. Για πολλά χρόνια, η πολιτική της ΕΕ για την Αφρική χαρακτηριζόταν από καλές προθέσεις και ανεκπλήρωτες υποσχέσεις. Ωστόσο, μετά την προσφυγική κρίση, το ενδιαφέρον για μια νέα στρατηγική συνεργασίας με την ήπειρο αυξήθηκε δραματικά. Η ΕΕ σχεδιάζει να επενδύσει περισσότερο στην Αφρική και επιθυμεί να εντατικοποιήσει τις εμπορικές της σχέσεις, καθώς το επόμενο απαιτούμενο βήμα είναι οι δύο πλευρές να καταστούν πραγματικοί οικονομικοί εταίροι. Αυτή η εταιρική σχέση πρέπει να βασίζεται σε αμοιβαία κατανόηση ίσων ευκαιριών, που θα λαμβάνει υπόψη τις προφανείς ασυμμετρίες μεταξύ της Αφρικής και της Ευρώπης.

4.2. Οι επενδύσεις στην Αφρική εμφανίζουν άνηση εικόνα, η οποία αντικατοπτρίζει την παγκόσμια αβεβαιότητα, ενώ οι ροές άμεσων ξένων επενδύσεων στην Αφρική υφίστανται διακυμάνσεις και δεν παρουσιάζουν την απαιτούμενη ισχυρή ανοδική τάση. Η Νότια Αφρική, η Νιγηρία, η Κένυα, η Αίγυπτος και το Μαρόκο προσέλκυσαν συλλογικά το 58 % των συνολικών άμεσων ξένων επενδύσεων το 2016, ενώ λιγότερο προηγμένες και πιο ευπαθείς χώρες αντιμετωπίζουν συστηματικές προκλήσεις για την προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων.

4.3. Η ΕΕ αποτελεί τον μεγαλύτερο επενδυτή στην Αφρική, με τα κράτη μέλη της να κατέχουν μερίδιο περίπου 40 % των άμεσων ξένων επενδύσεων, ήτοι μετοχές αξίας 291 δισεκατ. ευρώ το 2016⁽¹⁴⁾. Η μεγάλη οικονομική πρόοδος της Αφρικής κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες και οι εγγενείς δυνατότητες για το μέλλον σημαίνουν ότι υπάρχει σημαντική ευκαιρία για περαιτέρω ανάπτυξη. Οι δημογραφικές προβλέψεις για την Αφρική καθιστούν σαφές ότι είναι επίσης αναγκαίο να δημιουργηθούν εκατομμύρια νέες ποιοτικές θέσεις εργασίας, ιδίως για νέους που εισέρχονται στην αγορά εργασίας. Οι μακροοικονομικοί δείκτες δεν μεταφράζονται από μόνοι τους σε καλύτερο βιοτικό επίπεδο για όλους. Απαιτούνται πολιτικές που θα εξασφαλίζουν ότι η οικονομική ανάπτυξη ωφελεί το επίπεδο ζωής του πληθυσμού εν γένει.

4.4. Για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης και τη δημιουργία ποιοτικής απασχόλησης για τον αφρικανικό πληθυσμό — που προβλέπεται να διπλασιαστεί έως το 2050 — πρέπει να αυξηθούν οι δημόσιες και ιδίως οι ιδιωτικές επενδύσεις.

4.5. Το επενδυτικό ζήτημα είναι πλέον καίριας σημασίας για τη μελλοντική ανάπτυξη της Αφρικής, και θα αποτελέσει μείζον ζήτημα στις διαπραγματεύσεις για τη διάδοχη συμφωνία του Κοτονού. Δεδομένου του πλήθους υφιστάμενων μηχανισμών, οι διαπραγματεύσεις για ένα επενδυτικό καθεστώς που θα συνδυάζει σε ισότιμη βάση ικανή επενδυτική προστασία με δεσμεύσεις αειφορίας, ιδίως όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, την προστασία του περιβάλλοντος και τη δημιουργία αξιοπρεπών συνθηκών ζωής, υπόσχονται ιδιαίτερα υψηλή προστιθέμενη αξία.

4.6. Την επόμενη περίοδο προϋπολογισμού, η ΕΕ σχεδιάζει να αυξήσει τη χρηματοδότηση προς την Αφρική σε 40 δισεκατ. ευρώ (46,5 δισεκατ. δολάρια ΗΠΑ). Ελπίζει δε ότι αυτά τα χρήματα θα πολλαπλασιαστούν χάρη σε ιδιωτικούς επενδυτές. Ως κίνητρο, η ΕΕ επιθυμεί να παρέχει εγγυήσεις κατά κινδύνων ώστε να ενθαρρύνει τον ιδιωτικό τομέα να αναλάβει τη δέσμευση να επενδύσει σε αφρικανικές χώρες. Οι επενδύσεις που πληρούν σαφώς και αποσκοπούν στην επίτευξη των στόχων αειφορίας που τίθενται στην Ατζέντα του 2030 θα πρέπει να λάβουν προτεραιότητα όσον αφορά τη στήριξη. Πέραν του συστήματος εγγυήσεων κατά κινδύνων, απαιτείται επίσης ικανό σύστημα ελέγχου και παρακολούθησης για την εξασφάλιση της επίτευξης των ΣΒΑ. Η ΕΟΚΕ συνιστά θερμά η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών να συμβάλει στην καταπολέμηση της κατάχρησης των ευρωπαϊκών πόρων.

4.7. Οι δυνητικοί επενδυτές, κυρίως δε οι ΜΜΕ, αναφέρουν έλλειψη εμπιστοσύνης στο επενδυτικό περιβάλλον αναφορικά με την πολιτική σταθερότητα, τη δικαιοσύνη, τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, την πρόσβαση στις αγορές και την πρόοδο της εφαρμογής των εμπορικών συμφωνιών.

4.8. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη συγκρότηση επενδυτικού ταμείου, συναφούς με το ΕΚΤ, που θα συμπράττει ως συνεπενδυτής με ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις. Το ταμείο πρέπει να βασίζεται στα κριτήρια και τις αρχές της Ατζέντας 2030 και στην αναγνώριση των διεθνών αποδεκτών βασικών προτύπων⁽¹⁵⁾. Τα υποστηριζόμενα έργα πρέπει να παρακολουθούνται και να απαριθμούνται σε κεντρικά μητρώα ή πλατφόρμες. Η ΕΟΚΕ ζητεί ακόμα πιο εντατική συνεργασία της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών (ιδίως της ίδιας της ΕΟΚΕ) αναφορικά με τις δεοντολογικές της αξίες στο πλαίσιο όλων των προγραμμάτων.

⁽¹⁴⁾ Eurostat 2018.

⁽¹⁵⁾ Όπως η Τριμερής δήλωση αρχών της ΔΟΕ σχετικά με τις πολυεθνικές εταιρείες και την κοινωνική πολιτική.

4.9. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη δημιουργία περιβάλλοντος όπου η πρόσβαση στη χρηματοδότηση θα διευκολύνεται για τις αφρικανικές και τις ευρωπαϊκές πολύ μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όπου το νομικό πλαίσιο θα βελτιωθεί όσον αφορά τόσο τις δημόσιες όσο και τις ιδιωτικές επενδύσεις, και όπου τα συστήματα δημοσίων συμβάσεων θα καταστούν αποδοτικότερα, οι επενδύσεις θα ωφελούν τους πολίτες στις τοπικές οικονομίες και θα ενισχύουν την εγχώρια δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας, ενώ θα προωθούνται τα αναγκαία διεθνή πρότυπα.

4.10. Οι χρηματοδοτικές δομές στην Αφρική θα πρέπει να ενισχυθούν προκειμένου να υποστηρίξουν τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση. Αυτό αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για διαρκή, βιώσιμη ανάπτυξη. Επιπλέον, η συνεταιριστική τραπεζική, για παράδειγμα, αποτέλεσε ακρογωνιαίο λίθο της ανάπτυξης σε πολυάριθμες ευρωπαϊκές χώρες και οι εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες, ιδίως όσες εξυπηρετούσαν δήμους, ενίσχυσαν τις επενδύσεις στην Ευρώπη. Χρησιμοποιώντας αυτά τα μέσα, οι ευρωπαϊκές χώρες χρηματοδότησαν κοινωνικές και τοπικές δημόσιες υποδομές ειδικότερα, οι οποίες δεν αποτέλεσαν απλώς σημαντική βάση για ιδιωτικές επενδύσεις και διατηρήσιμη οικονομική ανάπτυξη, αλλά και για την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών κρατών πρόνοιας.

4.11. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να εστιάσουν τους χρηματοδοτικούς τους μηχανισμούς σε συγκεκριμένους στόχους και θεσμικά όργανα ώστε να αποφευχθεί ο καταστροφικός ανταγωνισμός. Ο ανταγωνισμός μεταξύ διαφορετικών ευρωπαϊκών και διεθνών οργανισμών έχει οδηγήσει σε παρεξηγήσεις και σε δυσκολίες στην πρόσβαση στις αφρικανικές αγορές. Απαιτείται πιο κοινή και άμεση συμμετοχή, έλεγχος και διαφάνεια. Η κοινωνία των πολιτών θα μπορούσε να επιτελέσει θεσμικό ρόλο εν προκειμένω, ως ανεξάρτητος φορέας ελέγχου.

4.12. Μια επενδυτική πολιτική για την ενίσχυση των ευρωπαϊκών ιδιωτικών επενδύσεων στην Αφρική θα πρέπει ειδικότερα να στρέφεται στη δημιουργία περιφερειακών αξιακών αλυσίδων που θα παράγουν αγαθά τα οποία μπορούν να καταναλωθούν πρωτίστως στην Αφρική, δημιουργώντας έτσι εγχώριες αγορές. Αυτό θα μπορούσε να ανακλά το ευρωπαϊκό μοντέλο ανάπτυξης τις δεκαετίες μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν υπήρχε έντονη εξάρτηση από τις εγχώριες αγορές για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

4.13. Οι αφρικανικές και οι ευρωπαϊκές ΜΚΟ, ιδίως δε αυτές με ρίζες στην Αφρική, θα μπορούσαν να επιτελέσουν ρόλο γεφύρωσης για την οικονομική ανάπτυξη και να καταστούν παράγοντες υποστήριξης της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης στις χώρες προέλευσής τους.

5. Εμπόριο

5.1. Η ΕΕ συνεχίζει να αποτελεί τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της Αφρικής, καταλαμβάνοντας μερίδιο 36 % όλων των εξαγωγών, μπροστά από την Κίνα και τις ΗΠΑ. Στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι να εντατικοποιήσει αυτή τη συνεργασία και να τη θέσει υπό νέα συμβατική βάση.

5.2. Ως ο κύριος εμπορικός εταίρος της Αφρικής, πρόθεση της ΕΕ ήταν να παρέχει τις πιο γενναϊώδεις εμπορικές προτιμήσεις στις αφρικανικές χώρες, είτε μέσω του ΣΓΠ (και των πρωτοβουλιών «Όλα εκτός από όπλα» (EBA/Everything but Arms) για τις ΛΑΧ, πολλές εκ των οποίων βρίσκονται στην Αφρική) είτε μέσω ΣΕΣ, και κατά κύριο λόγο μέσω συμφωνιών οικονομικής εταιρικής σχέσης (ΣΟΕΣ), που έχουν την ανάπτυξη ως πρωταρχικό τους στόχο.

5.3. Ωστόσο, παρά τις διατάξεις της νέας γενιάς ΣΕΣ της ΕΕ και της ΣΟΕΣ με την Καραϊβική, οι ΣΕΣ και ΣΟΕΣ της ΕΕ με τις αφρικανικές χώρες δεν περιλαμβάνουν μηχανισμό διαλόγου με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών. Οι ΣΕΣ με τις χώρες της βόρειας Αφρικής δεν περιέχουν ακόμη ρήτρες για Εσωτερικές Συμβουλευτικές Ομάδες ή κεφάλαιο για το Εμπόριο και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Οι δε ΣΟΕΣ, που αφορούν την ανάπτυξη, δεν προβλέπουν ρήτρα σχετικά με μια συμβουλευτική επιτροπή που θα ενισχύει τον διάλογο με μη κρατικούς φορείς για τη βιώσιμη υλοποίηση και τον αντίκτυπο των ΣΟΕΣ.

5.4. Η συμμετοχή και ο διάλογος με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών μπορεί επίσης να διεξαχθεί έξω από (ή παράλληλα με) τις εμπορικές συμφωνίες. Καθότι στόχος των εμπορικών και επενδυτικών σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και της Αφρικής είναι η καλλιέργεια της βιώσιμης ανάπτυξης, είναι αναγκαίο να συμμετέχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς, και όχι μόνον οι κρατικοί.

5.5. Υφίστανται αναπτυξιακές προκλήσεις λόγω της υφιστάμενης δομής του εμπορίου μεταξύ Αφρικής και Ευρώπης. Ακόμα και μετά την επικύρωσή τους, δεν υλοποιούνται όλες οι ΣΟΕΣ στην πράξη από τις χώρες εταίρους. Αυτό δεν είναι τελείως αδικαιολόγητο, καθώς είναι πολυάριθμες οι αναφορές ευρωπαϊκών εξαγωγών που πλημμυρίζουν την αγορά, δυσχεραίνοντας την ανάπτυξη τοπικών βιομηχανιών και κλάδων⁽¹⁶⁾. Το εκτεταμένο ελεύθερο εμπόριο αποτελεί οριστική δομική στροφή για τις χώρες

⁽¹⁶⁾ π.χ. https://www.deutschlandfunk.de/das-globale-huhn-ghanas-bauern-leiden-unter-gefluegel.766.de.html?dram:article_id=433177· https://www.wienerzeitung.at/nachrichten/wirtschaft/international/835163_Was-Altkleider-fuer-Afrikas-Wirtschaft-bedeutet.html· <https://www.dialog-milch.de/jim-fokus-eu-milchpulver-und-der-milchmarkt-in-afrika/>

εταίρους, που προηγουμένως είχαν τη δυνατότητα ρύθμισης των τομέων της οικονομίας τους μέσω προτιμησιακών καθεστώτων. Επίσης, οι ΣΟΕΣ είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ οικονομικών ομάδων, τα μέλη των οποίων ενίοτε βιώνουν διαφορετικές καταστάσεις, γεγονός που θα μπορούσε να απαιτήσει διαφορετικές προσεγγίσεις της εμπορικής πολιτικής. Τέλος, οι ολοκληρωμένες εμπορικές συμφωνίες καθαυτές αποτελούν δυνητικά οργανωτικές προκλήσεις όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις για τις αναπτυσσόμενες και τις πρόσφατα βιομηχανοποιημένες χώρες.

5.6. Η μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών έχει ορισμένες επιπτώσεις όσον αφορά την οικοδόμηση ικανοτήτων και το κόστος, οι οποίες πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου να συγκροτηθούν αποτελεσματικοί μηχανισμοί συμμετοχής. Η ΕΕ θα πρέπει να διαθέσει μέρος των πόρων της «Βοήθειας για το Εμπόριο» (θα μπορούσε να καθοριστεί αντίστοιχο ποσοστό) στην υποστήριξη της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, του κοινωνικού διαλόγου και της οικοδόμησης ικανοτήτων, όσον αφορά εγχειρήματα βιώσιμου εμπορίου και επενδύσεων.

5.7. Η Αφρική συμμετέχει επίσης στη σύναψη της Αφρικανικής Ηπειρωτικής Συμφωνίας Ελεύθερων Συναλλαγών (AfCFTA), με απώτερο στόχο μια ενιαία αφρικανική αγορά. Μέχρι στιγμής έχει πάνω από 40 υπογράφοντες και θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική από πολλούς κρατικούς και μη κρατικούς φορείς από ολόκληρη την Αφρική. Αυτή αναμένεται να ενισχύσει το ενδοαφρικανικό εμπόριο, την περιφερειακή και ηπειρωτική ολοκλήρωση και να αναπτύξει μείζονες τομείς της οικονομίας σε όλη την Αφρική. Η ΕΕ μπορεί να στηρίξει αποτελεσματικά αυτό το εγχείρημα και να συμβάλει στο να διασφαλιστεί ότι τα προτιμησιακά εμπορικά καθεστώτα της με αφρικανικές χώρες και περιοχές (ΣΕΣ της ΕΕ με τη βόρεια Αφρική, ΣΟΕΣ και καθεστώς ΣΓΠ) θα συνεχίσουν να στηρίζουν την εμπορική ολοκλήρωση της ηπείρου, προχωρώντας στην κατεύθυνση μιας εμπορικής συμφωνίας μεταξύ ηπείρων.

6. Προς μια νέα «Συμμαχία Αφρικής — Ευρώπης»

6.1. Η Αφρική δεν χρειάζεται ελεημοσύνη: χρειάζεται μια αυθεντική και δίκαιη εταιρική σχέση σύμφωνα με τη Συμμαχία Ευρώπης-Αφρικής για βιώσιμες επενδύσεις και θέσεις εργασίας που προτάθηκε τον Σεπτέμβριο του 2018. Η πρόταση δηλώνει ότι αυτό θα συμβάλει στη δημιουργία έως και δέκα εκατομμυρίων θέσεων εργασίας στην Αφρική τα επόμενα πέντε μόλις χρόνια. Πρέπει να εξυπακούεται ότι οι εν λόγω θέσεις εργασίας οφείλουν να εγγυώνται εισόδημα που θα επιτρέπει αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο. Η Συμμαχία επιδιώκει να ξεκλειδώσει τις ιδιωτικές επενδύσεις και να εξερευνηήσει τις τεράστιες ευκαιρίες που μπορούν να αποφέρουν καρπούς για τους αφρικανικούς και τους ευρωπαϊκούς λαούς και τις οικονομίες τους. Η ΕΕ θα πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο ανάπτυξης των πολυάριθμων εμπορικών συμφωνιών ΕΕ-Αφρικής σε μια συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ των δύο ηπείρων, ως οικονομική εταιρική σχέση μεταξύ ίσων. Σε αυτό το πλαίσιο, η Συμμαχία αποτελεί σημαντικό πολιτικό μήνυμα. Αυτή η εταιρική σχέση θα πρέπει να βασίζεται στην ισοτιμία και να λαμβάνει υπόψη τις ασυμμετρίες και τις αντίστοιχες ικανότητες κάθε εταίρου.

6.2. Για να καταστεί πραγματική συμμαχία, απαιτείται περισυλλογή από τις δύο πλευρές, μεγαλύτερη κατανόηση, συντονισμός και συνεργασία, καθώς και:

- οικείωση από την πλευρά της Αφρικής·
- υπέρβαση των κυβερνήσεων·
- ένταξη όλων των μη κρατικών φορέων·
- απώτερη επιδίωξη εξασφάλισης αξιοπρεπούς ζωής για όλους τους ανθρώπους στην Αφρική.

7. Η συμφωνία που θα διαδεχθεί το Κοτονού και ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών

7.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε διαπραγματεύσεις για μια νέα φιλόδοξη εταιρική σχέση με τις 79 χώρες ΑΚΕ. Τόσο η ΑΚΕ όσο και η ΕΕ εκτιμούν την «πολιτική διάσταση» ως επίτευγμα της Συμφωνίας του Κοτονού και επιθυμούν τη διατήρησή της. Αυτή επικεντρώνεται στον πολιτικό διάλογο που σχετίζεται με εθνικά, περιφερειακά και οικουμενικά ζητήματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος, καθώς και στην προώθηση στα ανθρώπινα δικαιώματα, την ορθή διακυβέρνηση, την ειρήνη και την ασφάλεια.

7.2. Αυτή η νέα σχέση δίκαιου εμπορίου που θα αναπτυχθεί με τις αφρικανικές χώρες θα πρέπει να προάγει την αξιοπρεπή εργασία και να προστατεύει τις δημόσιες υπηρεσίες. Η εμπορική πολιτική πρέπει να εξασφαλίζει τον πλήρη σεβασμό και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των ποιοτικών θέσεων εργασίας και του περιβάλλοντος και να λαμβάνει υπόψη τις αναπτυξιακές ανάγκες των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών. Το εμπόριο μπορεί να αποτελέσει εξαιρετική ευκαιρία μόνον αν δημιουργεί ποιοτικές θέσεις εργασίας και τονώνει τη βιώσιμη ανάπτυξη. Κάθε εμπορική συμφωνία θα πρέπει να εξασφαλίζει τη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, την ορθή διακυβέρνηση και τη διαφάνεια.

7.3. Η ΕΟΚΕ έχει διαδραματίσει μείζονα ρόλο στην ενίσχυση των σχέσεων της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο της συμφωνίας του Κοτονού. Είναι πλέον σημαντικό η συνεχής και ακόμα μεγαλύτερη συμμετοχή της ΕΟΚΕ και των δομών της να καταστεί ουσιαστικό στοιχείο της συμφωνίας που θα διαδεχθεί τη Συμφωνία του Κοτονού. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα δοθεί η δυνατότητα στην κοινωνία των πολιτών της ΕΕ να συνδράμει την κοινωνία των πολιτών των αφρικανικών χωρών ώστε να καταστεί αξιόπιστος εταίρος για τους επενδυτές.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2019.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER
